

Sygn. akt IV KK 113/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Jerzy Steckiewicz (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Anna Kowal

w sprawie A. Z.

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 27 kwietnia 2017 r.,

kasacji na korzyść,

wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 9 października 2015 r., sygn. akt VII Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 6 maja 2015 r., sygn. akt II K (...)

**1. uchyla wyrok Sądu Okręgowego w K. w części utrzymującej
w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B. w przedmiocie
rozstrzygnięcia o środkach karnych i w tym zakresie sprawę
przekazuje Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym,**

2. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 6 maja 2015 r., sygn. akt II K (...) uznał A. Z. za winnego popełnienia 91 występów wyczerpujących dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., za co na podstawie art. 268 § 1 k.k. wymierzył mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz 2 występów wyczerpujących dyspozycję art. 190a § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., za co wymierzył, na zasadzie art. 190a § 2 k.k., karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, a następnie sumując te kary - karę łączną w rozmiarze 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Ponadto:

- na podstawie art. 415 § 1 k.p.k. zasądzono na rzecz trzech powodów powództwa cywilne,
- na mocy art. 46 § 1 k.k. zobowiązano oskarżonego do naprawienia wyrządzonych szkód poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych odpowiednich kwot (szczegóły w wyroku),
- na zasadzie art. 41 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na okres lat 5.

Apelacje od tego wyroku złożyli:

- prokurator zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wyroku przez wyrażenie poglądu, że oskarżony działał czynem ciągłym oraz niesłuszne orzeczenie zakazu, o którym mowa w art. 41 § 2 k.k. i wniósł o wyeliminowanie z opisu czynu i kwalifikacji prawnej art. 12 k.k. oraz zakazu prowadzenia przez oskarżonego działalności gospodarczej;
- oskarżony zarzucił, że Sąd nieprawidłowo przyjął, że działał on czynem ciągłym oraz rażącą niewspółmierność kary.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 9 października 2015 r., sygn. akt VII Ka (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- „1a. eliminuje z opisu czynu ciągłego przypisanego oskarżonemu w punkcie 1 wyroku zachowania opisane w punktach 1-38 zarzutów z aktu oskarżenia i w tym zakresie, na mocy art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., umarza postępowanie karne, kosztami procesu w tym zakresie obciążając Skarb Państwa;
- b. obniża wymiar kary orzeczonej wobec oskarżonego za czyn ciągły z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. do wysokości 2 lat pozbawienia wolności;

- c. uchyla orzeczenie o karze łącznej (punkt 3 wyroku),
 - d. na mocy art. 85 k.k. i 86 § 1 k.k. łączy oskarżonemu orzeczone wobec niego kary pozbawienia wolności i orzeka karę łączną 2 lat pozbawienia wolności,
 - e. uchyla orzeczenie powództw cywilnych (punkt 4 wyroku);
2. w pozostałym zakresie utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok”.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 października 2015 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 6 maja 2015 r., na korzyść skazanego, złożył Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny i zarzucił:

„1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego – art. 46 § 1 k.k., polegające na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu Rejonowego w części dotyczącej orzeczenia na podstawie tego przepisu środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody na rzecz 38 z 88 pokrzywdzonych, pomimo wyeliminowania z opisu przypisanego oskarżonemu w punkcie I wyroku Sądu I instancji czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. zachowań opisanych w punktach od 1 do 38 aktu oskarżenia i umorzenia w tym zakresie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., podczas gdy przepis art. 46 § 1 k.k. przewiduje możliwość orzeczenia tego środka karnego tylko w razie skazania oskarżonego;

2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego – art. 39 pkt 2 k.k. w zw. z art. 41 § 2 k.k., polegające na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu Rejonowego w części dotyczącej orzeczenia wobec oskarżonego środka karnego w postaci zakazu prowadzenie przez okres 5 lat działalności gospodarczej, podczas gdy przepisy Kodeksu karnego przewidują możliwość orzeczenia takiego zakazu jedynie w odniesieniu do określonej działalności gospodarczej”;

wnosząc o:

„uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. w części utrzymującej w mocy zawarte w wyroku Sądu Rejonowego w B. rozstrzygnięcie o środkach karnych i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym”.

W uzasadnieniu kasacji, jej autor podniósł, że skoro Sąd Okręgowy w K. z czynu ciągłego przypisanego oskarżonemu w 38 przypadkach uznał, że nie mogły

one być objęte kwalifikacją z art. 12 k.k., a następnie w tym zakresie umorzył postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. (*res iudicata*), to tym samym, zmieniając wyrok Sądu Rejonowego w B., nie powinien był utrzymywać go w mocy w zakresie orzeczonego na podstawie art. 46 § 1 k.k. środka karnego. Naprawienie szkody, co wynika wprost z powołanego przepisu, można bowiem orzec wyłącznie „W razie skazania...”

Odnosząc się do zarzutu rażącego naruszenia art. 41 § 2 k.k. przez utrzymanie w mocy w tej części zaskarżonego apelacją wyroku, wskazano, że zakaz prowadzenia działalności nie może być, jak miało to miejsce w orzeczeniu Sądu Rejonowego, określony ogólnie, a wręcz przeciwnie, konkretnie przez wskazanie o jaką działalność chodzi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna i z tego względu, na podstawie art. 535 § 5 k.p.k. mogła być uwzględniona w całości na posiedzeniu bez udziału stron.

Nie ulega zatem wątpliwości, że Sąd Okręgowy w K. uwzględniając w części apelację prokuratora i A. Z. nie przyjął, by wszystkie zachowania oskarżonego mogły być objęte czynem ciągłym i dlatego część z nich wyeliminował z całościowego opisu czynu, a następnie w tym zakresie postępowanie umorzył na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Czyniąc tak Sąd odwoławczy jednocześnie „w pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok”, nie zauważając, iż Sąd pierwszej instancji również i za te czyny orzekł środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody pokrzywdzonym.

Oczywistością jest również to, że warunkiem niezbędnym orzeczenia obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody jest skazanie oskarżonego. Umorzenie postępowania nie jest skazaniem, a przesłanka z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. (podobnie jak i inne z tego przepisu) wręcz uniemożliwiają skazanie, nakazując nie wszczynać postępowania, a wszczęte umorzyć.

W świetle tych faktów utrzymanie przez Sąd Okręgowy orzeczenia o omawianym środku karnym było niedopuszczalne.

Błędnie rozstrzygnięto również o innym środku karnym, a mianowicie zakazie prowadzenia działalności gospodarczej.

Zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej związany jest zawsze z charakterem przypisanego czynu. Orzekając ten środek karny należy zatem zawsze wskazać przedmiotowy zakres tego zakazu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2007 r., sygn. akt IV KK 114/07). Tymczasem, Sąd określił go bardzo ogólnie stwierdzając jedynie, że orzeka zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na okres 5 lat.

Sąd odwoławczy ponownie rozpoznając sprawę uwzględni poczynione uwagi i orzeknie zgodnie z nimi.

r.g.